

LUNDS
UNIVERSITET

Kampen om Afrika

En komparativ studie av Kinas och Europeiska Unionens riktlinjer avseende handel och
mänskliga rättigheter

Emma Sörensson

Mänskliga Rättigheter
Höstterminen 2009

Handledare: Dr. Olof Beckman

Abstract

The purpose of this essay is to discuss whether the occidental approach to human rights, namely the importance of civil and political rights, in Africa is disappearing with the Chinese influence and its oriental viewpoint with focus on economic, cultural and social rights. China has lately chosen to "Go Global" and now they officially promote their perspective on human rights. The intensified cooperation between China and Africa has raised criticism among some scholars who endorse the occidental viewpoint. The criticism has mainly focused on China's lack of activity in trying to adopt pluralistic democracy and promoting human rights in the African states.

The distinction between the occidental and oriental viewpoints on human rights is nothing new, but an apprehension of a more oriental influenced notion of human rights in Africa has opened a critical debate from occidental human rights interpreters. What impact the absence of an occidental way of valuing human rights in Africa has on the continuation of such rights is what will be closer evaluated in this essay. My thesis will focus on the political use of human rights opposed to a theory philosophic notion of the existence of human rights.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning.....	2
1 Förkortningar	3
2 Inledning.....	4
2.1 Syfte och Frågeställning.....	4
2.2 Teori	5
2.3 Metod.....	6
2.4 Förförståelse.....	7
3 EU:s och Kinas riktlinjer för mänskliga rättigheter och handelssamarbeten.	10
3.1 Kina	10
3.1.1 Kinas handelsprinciper	10
3.1.2 Kinas och Afrikas riktlinjer i samarbeten.....	11
3.2 EU.....	13
3.2.1 EU:s mänskliga rättigheter direktiv i samarbeten med tredje världen.....	13
3.2.2 Afrika - Europeiskt strategiskt partnerskap	14
3.3 Sammanställning av de relevanta likheter och skillnader från Kinas och EU:s riktlinjer och principer.	15
4 Analysdelen.....	18
4.1 Förhandlingsteorier	18
4.2 Rättigheters gränsdragning och dess förmåga att fungera med varandra.....	20
5 Slutsatser	24
5.1 Slutsatsavsnitt	27
5.2 Reflektion av metodanvändandet.....	27
Referenser	28

1 Förkortningar

FOCAC	Forum of Chinese African Cooperation
FN	Förenta Nationerna
EU	Europa Unionen
EIDHR	Europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheterna
HRW	Human Right Watch
FOI	Försvarets Forskning Institution
Sino – Afrikanska	Uttryck för de relationer som Kina har med Afrika
NGO	Non Gouvernmental Organisation

2 Inledning

Kinas framgångar i Afrika karaktäriseras med generösa biståndspaket och investeringsfrämjande handelspaket som fått kinesiska företag att vilja etablera sig i de afrikanska staterna.¹

Väst kritiserar Kinas icke - agerande gällande upprättande av pluralistisk demokrati och de mänskliga rättigheter med de stater som de ingått handelsavtal med. Afrika har välkomnat Kina och det är nu ett intensifierande handelsarbete mellan regionerna. I praktiken har det lett till att människorättsförbrytare som Zimbabwes president Robert Mugabe och Sudans president Al Bashir slipper påtryckningar om politisk förändring trots vetenskapen om brott mot mänskligheten.

Den liberala synen, att stater måste garantera individuell frihet, är sett med abstraktion av Kina.

Som en kinesisk redogörelse för mänskliga rättigheter framställer det, 'human rights [are] enjoyed by the collective in addition to individuals' human rights. The individuals' interests are upheld via the realization of collective interests. So, China attaches importance to collective human rights as well as to individuals' human rights. This is in contrast to Western countries where much emphasis is put on individuals' human rights while collective human rights are neglected.'²

Distinktionen mellan väst och öst när det kommer till rättigheter är inget nytt påfund, men en oro av en nu mer östinspirerad spridning av rättighetsuppfattningen till Afrika har öppnat för en kritisk debatt från motsatta skolor. Vad denna frånvaro av det västerländska rättighetstänkandet har för påverkan av västinspirerade rättigheters existens, är något jag kommer titta närmare på i uppsatsen.

2.1 Syfte och Frågeställning

Syftet med uppsatsen är att studera Kinas och EU: s handelssamarbete med Afrika för att se om ett östinspirerat rättighetsperspektivet har haft implikationer på det västinspirerade rättighetsperspektivet.

Uppsatsen behandlar följande fråga:

¹ Rapport Kinas relation med Afrika ur ett handelsperspektiv. Sidan 16, 26/12 - 2010.

<http://www.kommers.se/upload/Analysarkiv/Arbetsomr%C3%A5den/Handel%20och%20h%C3%A5llbar%20utveckling/Rapport%20Kinas%20relationer%20med%20Afrika%20ur%20ett%20handelsperspektiv.pdf>

² *Human rights can be manifested differently*, 12 December 2005, Chinese Daily. Besökt 29/12 - 2009

http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-12/12/content_502488.htm

Kan Kinas och Afrikas samsyn på rättigheter i relation med eskalerande handelssamarbeten vara ett hot mot den västinspirerade mänskliga rättighetsdiskursen?

2.2 Teori

Jag har valt att referera Ian Taylor genomgående i min uppsats. Taylor är professor i internationella relationer på universitetet St. Andrews. Han har även ett förflutet i den akademiska världen både i Afrika och i Kina och har skrivit böcker och artiklar inom ämnesområdet 'mänskliga rättigheter i Sino – Afrikanska relationer'.³ Valet av Ian Taylor som återkommande i analysen är att han bidrar med en objektiv syn och kritiska inlägg om relationen mellan Kina och Afrika ur ett mänskliga rättigheters perspektiv.

För att få en djupare förståelse i förhandlingarna som Afrika har med EU och Kina har jag tittat på olika förhandlingsteorier. Här får jag en djupare förståelse i det politiska användandet, eller icke användandet, av mänskliga rättigheter i avtal. Jag väljer att här använda mig av John Forbes Nashs teori. Som en av världens främsta teoretiker och matematiker är hans förhandlingsteori en intressant kontrast till den politiska syn som Ian Taylor bidrar med. Nash är mera känd för sina matematiska framgångar, men har under sitt långa liv inom akademien även framställt teorier om förhandlingar, bland annat i *The Bargaining Problem* (1950), som jag använder mig av i uppsatsen.

Fortsättningsvis tittar jag på teorier kring rättigheters territoriella begränsningar. Till den efterföljande analysen har jag valt att använda Nancy Frasers teorier om rättigheters begränsningar. Anledningen att jag väljer att ta med henne är att hon ifrågasätter nationalstaten som en given ram för rättigheter i och med globaliseringen, hon kallar det för "inramningsproblematiken". Fraser är en amerikansk filosof och professor vid New School for Social Research. I relevans med min frågeställning, om det västerländska rättighetstänkandet är på väg bort, så finns det ingen negativ påverkan av Frasers resonemang. Snarare ifrågasätter Fraser, som många andra rättighetsteoretiker, föreställningen om nationalstaten som den naturliga avgränsningen för rättvisetänkande.

Det finns inga direkta motpolar mot Frasers resonemang, men det finns andra rättighetsteoretiker som på andra sätt problematiserar rättvisans gränsdragning. Jag har här valt att bland annat ta med Michael Walzer och hans teorier om rättvisans rum som han framför i *Spheres of Justice* (Blackwell, 1983). Hans tes går ut på att alla rättigheter har olika funktioner beroende på sociala och kontextuella förutsättningar och att orättvisa är när en rättighet

³ Ian Taylors curriculum vitae, University of St. Andrews hemsida, besökt 29/12 2009 <http://st-andrews.academia.edu/IanTaylor/CurriculumVitae>

dominerar alla andra rättigheter. För Walzer är fördelningsfrågor inte en fråga om det statliga kontra det globala, inte heller en fråga om territoriella begränsningar, utan en fråga om vilken typ av nytthet det handlar om. Walzers teori blir en bra kontrast till min frågeställning eftersom den ifrågasätter rättigheters fördelning vid olika tidpunkter i olika samhällen. Avslutningsvis har jag ett övergripande resonemang kring skillnaden mellan det normativa och det deskriptiva, mellan absoluta och icke absoluta rättigheter. Här följer även en kortare rättighetsteori av Amartya Sen i *Development as Freedom* (1999). Jag anser att hon tillför en intressant tes till min uppsats frågeställning 'om de politiska och medborgerliga rättigheterna är på väg bort' med argumentationen att frihetsrättigheter fungerar som ett skydd för grundläggande välfärdstillgångar, och omöjligt kan fungera som ett hinder för de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.

Att analysera kring den teoretiska uppfattningen av en rättighet, eller egentligen vilken analys som helst, kan ses som problematiskt då det finns en anledning att förhålla sig kritisk till redan kritiskt analyserat material. De resultat som jag kommit fram till i min rättighetsteori är således inte mera än subjektiva tolkningar av rättigheter. Så det jag har gjort, är att jag har bedömt sannolikheten och relevansen av en teoretiker, något som även det ytterst innebär en subjektiv tolkning av resultatet. Således går det inte att bevisa om en teori har "rätt" eller inte, dock har jag försökt att ge så många tänkbara förklaringar som möjligt. Trots avsaknaden att få fram "sanningar" med en teorianalys, anser jag att fördelen med eklektisk metod är att den bidrar med en intressant vinkling på en problematik. Att betrakta, tolka och analysera ur olika synvinklar öppnar upp för en bättre helhetsbild.

2.3 Metod

Metodiskt genomför jag arbetet genom att först komma fram till Kinas och EU:s skillnader och likheter i samarbetsriktlinjerna med Afrika. Jag har främst använt mig av FOCAC (Forum of Chinese African Cooperation), där 49 afrikanska stater är medlemmar⁴, och EIDHR (Europeiska Instrumentet för Demokrati och Mänskliga Rättigheter) och de målsättningarna som har fastställts för ett Afrika - Europeiskt partnerskap.

Här använder jag mig av en kontrasterande metod för att se om skillnaderna mellan riktlinjerna är mindre, eller om de är flera än vad det tillsynes verkar vara. En fokuserad jämförelse av Kinas och EU:s politiska användande av mänskliga rättigheter i förhandlingarna med Afrika. Det är dock viktigt att här vara medveten om den stora skillnaden det är mellan EU och Kina vilket, på många sätt, gör områdena inkommensurabla. Med utgångspunkt i de skillnader och likheter som

⁴ FOCAC, Member States, besökt 7/1 2010 <http://www.fmprc.gov.cn/zflt/eng/ltda/ljtj/>

finns formar jag sedan min egen sammanställning. Resultatet av undersökningen kompletteras därefter med en tvådelad analysdel, där jag dels tittar på förhandlingstekniker och dels på rättighetsanalyser. Detta är mera en normativ analys som går bortom lagtexten och konventioners rättigheter. Lagar, konventioner och deklamationer uttrycker vad stater menar med rättigheter, hur de på nationell och internationell har åtagit sig att agera. Med en mer normativ analys går jag bakom uppfattningen av rättigheter och rättigheters existens. Valet av en normativ analys i min uppsats har sin grund i att vad som *är* rätt, är inte alltid vad lagen *säger* är rätt.

Jag använder distinktionen mellan politik och teori som måttstock för det resterande i uppsatsen. Resultatet blir en slutlig diskussion om hur det västerländska tänkandet bör ses ur ett politiskt samt ett teoretiskt perspektiv innan man kan ta slutsatsen om rättighetstänkandet är på väg att försvinna eller inte.

Mitt val att ha två analytiska delar, en förhandlingsteori, samt en rättighetsteoretisk är följaktligen att det krävs en åtskillnad mellan en politisk och en teoretisk syn på rättigheter, vilket gjorde uppdelningen nödvändig för att skapa förbindelse i uppsatsen.

Jag kommer även att i kapitel 5.2 vara metodkritisk.

2.4 Förförståelse

Kina och Afrikas samarbete går långt tillbaka. Erkännande av varandra som suveräna stater, afrikanerna av folkets republik Kina och Kina många av de afrikanska staterna i mitten på femtiotalet har lagt grund för det samarbete som idag intensifierats och marginaliserar västs påverkan på den tidigare koloniala kontinenten.

Reda då började Kina och afrikanska stater att bygga upp diplomatiska förbindelser som sedan gynnade Kina när de blev erkända som en FN säkerhetsrådsstat. Kina har sedan dess använt sin vetorätt i säkerhetsrådet till sina afrikanska samarbetspartners fördel, exempelvis förhindrade Kina med veto att sanktioner skulle läggas mot Robert Mugabes Zimbabwe för att förhindra brott mot mänskligheten, samt lade Kina veto om att FN:s fredstrupper skulle gå in i Sudan.⁵ Banden har stärkts mellan staterna och år 2000 så var det första Forumet med FOCAC (Forum on China-Africa Cooperation). FOCAC är en central plattform där relevanta frågor diskuteras var tredje år. Forumet karaktäriseras som relationens vägkarta över de politiska och de ekonomiska aspekterna samt att förbättra den sociala utvecklingsrelationen. Samarbetet ökade och Kinas

⁵ HRW rapport *China – Africa Summit: Focus on Human Rights, Not just trade*. 2 November år 2006, besökt 19/12 2009 <http://www.hrw.org/en/news/2006/11/01/china-africa-summit-focus-human-rights-not-just-trade>

"Going Global"⁶ fastslogs som långsiktigt i januari år 2006 då Kina för första gången publicerade ett vitt papper om Afrika. Policypappret bekräftar Kina och Afrikas framtid tillsammans som utvecklande stater där Kina karaktäriserar sig själva som den främsta utvecklingsstaten i världen och Afrika som den kontinenten med flest utvecklingsländer. Fred och säkerhet fastställdes som det centrala målet med samarbetet. Kinesiska ledare börjar nu åka och hälsa på sina nya afrikanska vänner allt oftare, under åren 2004 till år 2009 besökte Kinas President Hu Jintao 22 afrikanska länder.⁷

Redan år 1966 när de mänskliga rättigheter konventionerna konstruerades fanns distinktioner mellan den västliga och den östliga synen av rättigheter. Väst ansåg att konventionen om *de medborgerliga och politiska rättigheterna* var den mest väsentliga, medans marxisminspirerade öst (Kina) ansåg att konventionen om *de ekonomiska sociala och kulturella rättigheterna* som borde prioriteras. Denna distinktion i kalla krigets vindar är anledningen till de två konventioner vi har om de mänskliga rättigheterna idag och inte en.

Kalla kriget är slut, men de politiska synsätten på rättigheter är fortfarande en het diskussionsfråga på den internationella arenan. Kina har fortfarande inte ratificerat de medborgerliga och politiska rättigheterna. Kinas nya trend att "go global" har fört Kinas rättighetstänkande utanför Kinas gräns.⁸

Afrikas motsvarighet till Europakonventionen är *stadgan om de mänskliga och folkets rättigheter*, och är en internationell föreskrift om de mänskliga rättigheterna för Afrika. Skillnaden på Europakonventionen och Afrikanska stadgan om mänskliga och folkets rättigheter är att Afrikanska stadgan även innehåller grupprättigheter där gruppen (folket) är primära och inte enbart individen, samt att den även innehåller skyldigheter för individen och inte bara rättigheter.⁹ Det intensifierande samarbetet mellan Kina och Afrika har resulterat i västlig kritik. Bland annat kan kritiken ses i rapporter från HRW (Human Right Watch, 2 november år 2008). De har uttalat sig följande om problemet.

⁶ "Going Global" innebär sedan år 2000 en ny form av utrikespolitik av Kina som bygger på ett samarbete mellan näringsliv och stat och innefattar ökat tillträda till internationella marknaden.

⁷ Hellström Jerker, FOI Rapport om *Chinas Emergin Role in Africa*, Maj år 2009 sidan8, besökt 19/12 2009. <http://www.foi.se/upload/Kinaiafrika.pdf>

⁸ HRW 2 November år 2008 i artikel *China Africa Summit: Focus on Human Rights, not Trade*, besökt 20/12 2009, <http://www.hrw.org/en/news/2006/11/01/china-africa-summit-focus-human-rights-not-just-trade>

⁹ AU stadgan om folket och de mänskliga rättigheterna, besökt 7/1 2010, http://www.achpr.org/english/_info/charter_en.html

”Inte endast har Kinas närvaro i Afrika stöttat några av världens värsta mänskliga rättigheter förbrytare, utan även försvagat möjligheten för dem som försöker arbeta för bättre skydd av de mänskliga rättigheterna i Afrikanska stater.”¹⁰

Kritiken har sin fokus i att Kina inte arbetar för att införa pluralistisk demokrati eller ett förebyggande av de mänskliga rättigheterna i de afrikanska staterna.

¹⁰ HRW 2 November år 2008 i artikel *China Africa Summit: Focus on Human Rights, not Trade*. Besökt 20/12 2009

3 EU:s och Kinas riktlinjer för mänskliga rättigheter och handelssamarbeten.

Kritiken mot Kina grundar sig att de har en annorlunda utrikespolitiks metod än vad EU har. Kina inkluderar inte de mänskliga rättigheterna, vilket enligt kritiken är anledningen till en minskad påverkan för väst i Afrika, men en ökad för Kina. Världsbankens president Paul Wolfowitz kritiserar de statskontrollerade kinesiska bankerna för att strunta i mänskliga rättigheter och miljökrav när de lånar ut till afrikanska länder. "Vi godtar inte den kritiken, säger assisterande utrikesminister Zhai Jun". Som anser att Kinas handelsförbindelser med Afrikanska stater gynnar deras ekonomiska utveckling och därmed levnadsstandarderna.¹¹

Jag kommer nu redovisa för hur de avtalen ser ut som styr de riktlinjer som styr Kinas och EU:s handelssamarbeten.

3.1 Kina

Kinas frånvaro av mänskliga rättigheter i sin utrikespolitik är inget kontroversiellt antagande, men dock så anmärkningsvärt. Det är i takt med en ökad ekonomisk och resursvinst som samarbetet börjat få ett kommersiellt innehåll. Detta för att Kina anklagas hålla diktaturer under armarna genom att inte lägga sig i andra stater angelägenheter. Nedanför redovisar jag för de riktlinjer som styrt Kina sedan 1950 – talet, men som nu på senare år fått stor uppmärksamhet.

3.1.1 *Kinas handelsprinciper*

Kort efter uppkommandet av "nya Kina" ansåg presidenten Mao Zedong att Kina var redo att etablera diplomatiska relationer med alla de stater som var villiga att följa de krav, som idag är de fem principerna för fredligt samarbete. Programmet antogs i det första mötet med den nationella kommittén av det kinesiska folkets politiska rådgivande konferens den 29 september 1949. Den

¹¹ Artikel *Kina köper Afrika* i tidningen Fokus, publicerad 3 november år 2006. <http://www.fokus.se/2006/11/kina-koper-afrika/>. Besökt 7/12 2010

gestaltade huvudinnehållet för de fem principerna om fredliga samarbetet som sedan 1953 stadgades till det Kina har än idag.¹²

Kinas 5 principer om fredliga samarbeten från 1953 är än idag riktlinjer för Kina utrikespolitik.

1. non - aggression,
2. non - interference,
3. equal and mutual benefit,
4. territorial integrity
5. peaceful coexistence.¹³

Kinas 5 handelsprinciper är inte specifikt riktade mot Afrika, utan konsekvent använda som en grundläggande norm i alla Kinas bilaterala avtal. Dessa principer har blivit erkända av nästan alla stater i världen.¹⁴

3.1.2 *Kinas och Afrikas riktlinjer i samarbeten.*

I FOCAC (Forum of Chinese African Corporation) förord står det att Kina är ute efter att säkra freden i Afrika. Sino - afrikanska riktlinjerna är framarbetade i samband med grundandet av FOCAC i januari år 2006.¹⁵ De anser att en ökande utveckling går hand i hand med ökad säkerhet i en stat, samt kommer utvecklingen ligga som grund för ett starkt samarbete kontinenterna emellan.¹⁶

Vidare i policydokumentet betonas Afrikas nya roll som en ickekolonial kontinent, samt hur de lyckades motarbeta apartheidregimen. Kina berömmar styrkan i de afrikanska staternas framgångar de senaste åren. Kina lyfter fram vikten av Afrikanska staters statssuveränitet och framställer den som central i utvecklingsarbetet. Afrikanska stater är "självständiga, självgående stater" som är "liksinnade" med Kineserna, står det i sino-afrikanska policydokumentet.¹⁷

¹² China's intitation of the Five Principle of Peaceful co-existence. 17/11 – 2000, Kinas regerings hemsida, besökt 30/12 2009, <http://www.fmprc.gov.cn/eng/ziliao/3602/3604/t18053.htm>

¹³ China's intitation of the Five Principle of Peaceful co-existence. 17/11 – 2000, Kinas regerings hemsida, besökt 30/12 2009

¹⁴ China's intitation of the Five Principle of Peaceful co-existence. 17/11 – 2000, Kinas regerings hemsida, besökt 30/12 2009

¹⁵ Sino- Afrikanska policydokumentet; januari år 2006, besökt 18/12 2009; <http://www.fmprc.gov.cn/zflt/eng/zfgx/dfzc/>

¹⁶ Sino- Afrikanska policydokumentet; januari år 2006, besökt 18/12 2009

¹⁷ Sino- Afrikanska policydokumentet; januari år 2006, besökt 18/12 2009

Kina beskriver sig själva som det främsta utvecklingslandet, och Afrika som den kontinenten med flest utvecklande länder och av den anledningen anser sig Kina sig vara liksinnat med Afrika. Ordagrant i dokumentet står det 'Sedan långt tillbaka förstår Kina och Afrika varandra på grund av samma strävan efter nationell frihet.'¹⁸ Erkännandet av varandra som stater har skapat starka politiska och diplomatiska band och stärkt samarbetet genom åren.

Målet är en politisk jämställdhet och ömsesidig tillit.¹⁹ Grunden för att fastställa detta är genom dessa principer:

1. Uppriktiga och vänskapliga överenskommelser samt jämställdhet. Kina håller sig fast vid de fem principerna om fredligt samarbete och samlevnad (se ovan avsnitt 2.1.1 Kinas fem handelsprinciper från år 1953). Samt respekterar de självtändiga val av utveckling som de afrikanska staterna gör och respekterar den ansträngningen att utveckla en starkare enhet.
2. Förmåner i samma omfattning, reciprocitet och lika välutvecklat välstånd. Kina stödjer Afrikanska staters strävan för ekonomisk utveckling och nationsbygge, framfört av olika former av ekonomiska och sociala utvecklingsprogram. Samt att de förebygger likställd välgång för Kina och Afrika.
3. Ömsesidigt stöd och nära samarbete. Kina vill stärka samarbetet med Afrika i FN och andra multilaterala system genom att stödja varandras krav och resonabla propositioner och forsstätta vädja det internationella samfundet att lägga mer uppmärksamhet på frågor angående fred och säkerhet i Afrika.
4. Ta del av varandras kunskaper och finna en gemensam utveckling. Kina och Afrika lär sig från, och drar nytta av varandras erfarenheter i statligt styrande och utveckling samt stärka utbytet av utbildning, vetenskap, kultur och hälsa. Kina stödjer även de afrikanska staterna i ett eskalerande i kapacitetsuppbyggnad. Kina kommer att arbeta tillsammans med Afrika i utforskningen av att hitta en hållbar utveckling.

Detta är den politiska grunden för Kinas etablerande och utvecklande med afrikanska länder och deras regionala organisationer. Kina uppskattar även att majoriteten av de afrikanska staterna finner sig med en av de mest centrala av Kinas principer, nämligen att inte ha officiell relation eller kontakt med Taiwan och samarbetar med Kina i sitt mål mot återförening. Kina är redo att upprätta och utveckla en stat - stat relation med länder som de ännu inte har diplomatiska band med, förutsatt att de godkänner denna princip.²⁰

¹⁸ Sino- Afrikanska policydokumentet; januari år 2006, besökt 18/12 2009

¹⁹ Sino - Afrikanska Policydokumentet, januari år 2006, besökt 18/12 2009

²⁰ Sino - Afrikanska policydokumentet, Januari år 2006, besökt 18/12 2009

Riktlinjerna är framställda för att underbygga ett politiskt och diplomatiskt samarbete. Kina säger sig vara villiga att stärka samarbetet med Afrika mer liksinnat, solidariskt och långsiktigt, förutsatt att det hålls inom forumets ramar.²¹

3.2 EU

I nästintill alla överenskommelser som EU har i externa avtal har de med en klausul om mänskliga rättigheter och demokrati. EU arbetar aktivt med att förebygga de mänskliga rättigheterna och demokrati internt, men som den största unionen i världen arbetar EU externt med att förebygga detta i utvecklingsländerna.²² Genom att inkorporera de utvecklande staterna in i EU:s policy, program och projekt ska det hjälpa dem att få en mer sammanhängande riktlinje i utvecklingsprocessen. I Afrika har EU direkt konsulterade program om de mänskliga rättigheterna till olika stater.²³

EU:s mest väsentliga säkerhetspolicy i externa avtal definieras i artikel 11 om utveckling, konsolidering av demokrati, rättsäkerhet och respekt för de mänskliga rättigheterna.²⁴

Avtalet fastslår vidare i artikel 177 (2) att samhällets utveckling bör konsolideras av demokrati, rättsäkerhet och de mänskliga rättigheterna. EU ser de mänskliga rättigheterna som en central aspekt i sina externa relationer, dels i de politiska dialogerna de har med tredje världen men även genom utvecklingspolicy i multilaterala forum som FN.²⁵

3.2.1 *EU:s mänskliga rättigheter direktiv i samarbeten med tredje världen.*

Den 1 januari 2007, trädde en ny förordning för EIDHR (Europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheterna) i kraft. Den har en stark fokus på främjandet av demokrati och stöd till människorättsförsvare. EIDHR är EU:s instrument för att integrera demokrati och de mänskliga rättigheterna i alla externa relationer²⁶. Speciellt fokuserade är EIDHR på att:

²¹ Sino - Afrikansak policydokumentet, januari år 2006, besökt 6/1 - 2010

²² EU:s hemsida: legalisation, besökt 22/12 2009,
http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/human_rights_in_third_countries/r10101_en.htm

²³ Den 20 april år 2009 hölls den fjärde sessionen mellan EU och AU, det var en dialog om mänskliga rättigheter där de bland annat diskuterade rekommendationer och lösningar till situationen i Afrika.

Mänskliga rättigheter i EU:s externa relationer rapport år 2009 besökt 20/12 2006.
http://ec.europa.eu/external_relations/human_rights/docs/brochure07_en.pdf

²⁴ European Commission, external relations, besökt 20/12 2009
http://ec.europa.eu/external_relations/human_rights/index_en.htm

²⁵ European Commission, external relations, besökt 20/12 2009

²⁶ EIDHR hemsida, besökt 24/12 2009. http://ec.europa.eu/europeaid/what/human-rights/index_en.htm

”Förebygga och implementera demokrati och demokratiska reformer samt öka respekten och iakttagandet av mänskliga rättigheter och den fundamentala friheten av tredje världen som proklamerar den universella *deklarationen av de mänskliga rättigheterna* och de andra internationella instrumenten som finns”.²⁷

EIDHR: s nya program är skrivet i Kommissionens Strategipapper för perioden år 2007 – 2010.²⁸ Ansluter sig stater till dessa principer fastställs de grundläggande förutsättningarna för att upprätthålla fred och säkerhet.²⁹ De ser ut följande:

1. Att tillhandahålla stöd och solidaritet till mänskliga rättighetsförsvare som i artikel 1 i den allmänna deklarationen av de mänskliga rättigheterna.
2. Stärka den civila rollen av att förebygga mänskliga rättigheter och demokrati i samhället. Samt utveckla politiskt deltagande och politiska representationer.
3. Stödja och stärka de internationella och regionala ramverken som finns för att skydda och implementera mänskliga rättigheter, demokrati och rättsäkerhet. Samt att utveckla en aktiv roll för samhället i just de frågorna.
4. Bygga självförtroende så att en ökning av valrörelser blir involverade i processen.

EIDHR är väldigt tydliga med att framhäva vikten av de mänskliga rättigheterna och lägger vikt vid ett aktivt politiska deltagande som förbyggande för demokrati som grunden för en utveckling mot fred och säkerhet.

3.2.2 *Afrika - Europeiskt strategiskt partnerskap*

Sedan flera år tillbaka har EU ett ständigt ökande antal överenskommelser med Afrika, bland annat Lomé konventionen, som trädde i kraft med många afrikanska stater som medlemmar. ACP (Caribbean and Pacific Countries) och ”The African Agreements and the Euro-Mediterranean Partnership and Association Agreement”.

²⁷ Commission Decision on the European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR) Strategy Paper besökt 24/12 2009 2007, besökt 23/12 2009 2007-2010 (C 2007/3765); http://ec.europa.eu/external_relations/human_rights/doc/2007_eidhr_en.pdf

²⁸ Commission Decision on the European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR) Strategy Paper 2007, besökt 24/12 2009

²⁹ EU:s externa affärer, besökt 2/1 2010 hemsida.

http://ec.europa.eu/external_relations/human_rights/index_en.htm

År 2005 ansågs det vara läge att utveckla tre principer som ligger som grund för det EU - afrikanska samarbetet. Samarbetet betraktades utifrån dessa tre principerna som nu reglerar relationen kontinenterna emellan.³⁰

1. Jämlikhet baserat på lika erkännande och respekt för de internationella, regionala och lokala institutionerna och jämlikhet som en referensram för kollektivets intresse.
2. Partnerskap bör följa de utvecklingsprinciper baserade på politiska och handelsavtal. Dialog och ömsesidiga åtaganden. De undertecknande länderna åtar sig ömsesidiga åtaganden, t.ex. respekt för mänskliga rättigheter, vilket utvärderas löpande.
3. Var lands äganderätt strategier och utvecklingspolicy ska vara var lands regler och inte påtvingad utifrån.³¹

Den Europeiska strategin i Afrika antogs 15:e och 16:e december år 2005 av Europa rådet.³² Likställdhet mellan samarbetspartner och ägandeskap av utvecklingsstrategier. I princip ska det vara upp till AVS-länderna (Afrika, Västindien, Stilla Havet) att avgöra hur deras samhällen och ekonomier ska utvecklas. Trots den process som EU arbetar med i Afrika, är vägen till ett bra ledarskap lång. I målet att omformulera staten kommer EU att arbeta med att effektivisera centrala institutioner. EU kommer även att återinföra respekten för de mänskliga rättigheterna och demokrati genom att bygga upp lokala kapaciteter som stärker centraliseringsprocessen. Detta kommer stärka målet mot demokrati och utveckling. EU kommer även uppmuntra afrikanska länder att ratificera och implementera internationella konventioner.³³

3.3 Sammanställning av de relevanta likheter och skillnader från Kinas och EU:s riktlinjer och principer.

Kinas konsekventa beteende vad det gäller principen med icke – inblandning är genomsyrande de externa avtal Kina har med Afrika. Principen om icke – inblandning är en av fem principer som inkluderas i Kinas handelsavtal sedan år 1953.

³⁰ EU:s hemsida: legalisation, besökt 22/12 2009

³¹ EU:s hemsida: legalisation, besökt 22/12 2009

³² EU:s hemsida: legalisation, besökt 22/12 2009

³³EU - Afrika strategi 2005.

http://europa.eu/legislation_summaries/development/african_caribbean_pacific_states/r12540_en.htm

EU:s riktlinjer skiljer sig betydande från Kinas princip och icke – inblandning. EU:s villkorsbaserade strategi gentemot afrikanska regeringar, vars syfte är att säkra politiska reformer, utmanas nu som ett ekonomiskt alternativ av Kinas kravlösa strategi.³⁴

EU beskriver samarbetet med Afrika och andra tredjevärlden länder att de ska "förebygga och implementera demokrati och demokratiska reformer". Mänskliga rättigheter nämns även i den 2:a principen från år 2005 i de Afrika - Europa riktlinjerna.

Kina påpekar inte någon gång i riktlinjerna att målet med handelsavtalen är att fastställa fri- och rättigheter i Afrika. Västs kritik saknar här substans och känns mer retorisk. Däremot i och med principen om icke – inblandning blir Kina sårbar till kritiken från väst. Taylor anser att det framförallt beror på att den upprätthåller en diskurs kring de mänskliga rättigheterna som kan användas av diktaturer. Vilket i sin tur leder till en diskussion om suveränitet och icke - inblandning när principen används för att skydda ett sådant beteende.³⁵

Kinas retorik i avtalen underbygger dock statsuveräniteten i Afrika. Det skiljer sig från EU som ställer mera krav på inrikesförändringar, som att förebygga pluralistisk demokrati och mänskliga rättigheter. Kina berömmar Afrikas framgångar och vill att regionerna ska ta hjälp av varandra i utvecklingsfasen. Som är skrivet i dokumentet, att 'Kina är det främsta utvecklingslandet och Afrika är den region med flest utvecklande stater'. Kina kan retoriskt använda sig av en tredjevärlden solidaritet som inte EU kan få med Afrika.

Kinas nuvarande President, Hu Jintao, uttalar sig på Kinas regeringshemsida om statsuveränitet och användandet av mänskliga rättigheter, han påpekar att:

"(...) that sovereignty underpinned human rights and that colonial people were denied of sovereignty, and hence human rights. The assertion that "human rights overriding sovereignty" was not only absurd, but also detrimental to the lofty cause of world peace and development. Leaders of developing countries associated themselves with these views."³⁶

³⁴ Europa Parlamentens betänkande om Kinas Politik och dess konsekvenser för Afrika, artikel K, Besökt, 7/1 2010. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2008-0080+0+DOC+PDF+V0//SV..>

³⁵ Ian Taylor, *Sino – african relations and the problems with human rights* 4 oktober 2004 sidan 67, besökt 10 december 2009. <http://afraf.oxfordjournals.org.ludwig.lub.lu.se/cgi/reprint/107/426/63.pdf>

³⁶ Utrikes ministeriet i Kina uttalande av Presidenten Jiang Zemin. <http://www.fmprc.gov.cn/eng/ziliao/3602/3604/t18049.htm>

Här visar Kinas president att han har starkt förtroende för nationalstaten och statsuveräniteten som det grundläggande för att upprätthålla de mänskliga rättigheterna. Statsuveräniteten går hand i hand med Kinas princip om icke – inblandning som har tagit dem långt i handelssamarbeten med Afrika.

Ett uttalat skydd eller krav att upprätthålla de mänskliga rättigheterna finns inte med i riktlinjerna eller handelsavtalen mellan Kina och Afrika. Dock har Kina ett starkt förtroende för en social- och ekonomisk utveckling som grunden till hur mänskliga rättigheter uppnås. Det syns bland annat då de pratar om "utveckling samt stärka *utbytet av utbildning, vetenskap, kultur och hälsa*" som grundprinciper i ett Sino – afrikanskt samarbete. Så även om inte begreppet mänskliga rättigheter står med någonstans, arbetar de med principer som kommer gynna de ekonomiska, kulturella och sociala rättigheterna i Afrika.

Både FOCAC och EIDHR nämner fred och säkerhet som det primära målet med principer. Fred och säkerhet är grundläggande för etablerande av individens fri- och rättigheter, dock är det godtroget att påstå att det är för individens skydd som fred och säkerhet är ett primärt mål för staters handelsamarbeten. Följaktligen behöver inte det tyda på ett gemensamt mål att förverkliga fri- och rättigheter, snarare att en stat med mycket interna oroligheter inte är attraktivt för internationella investerare. Ett upprätthållande av fred och säkerhet blir nyckeln till den ekonomiska utvecklingen i en stat.

Så frågan Kina måste ställa sig är hur länge de kommer ha möjligheten att upprätthålla principen om icke – inblandning för Afrikas kriminella ledare, utan att det bromsar målet med en stabil ekonomisk utveckling.

4 Analysdelen

Jag har hittills kommit fram till att Kina underbygger Afrikas statsuveränitet och detta genom kravlösa förhandlingar med en stark tilltro för principen om icke – diskriminering. Detta visar en bild av det politiska användandet av de mänskliga rättigheterna. Det politiska användandet av mänskliga rättigheter och den teoretiska uppfattningen av samma rättigheter är inte identifierbart. Orden går från mun till mun på politikerna och begrepp som mänskliga rättigheter utvattnas.

Detta avsnitt är avsatt för att redovisa en analys kring ett politiskt användande, i detta fall genom bilaterala avtal stater emellan, och den teoretiska uppfattningen av rättigheter.

4.1 Förhandlingsteorier

Professor Gavin Kennedy gestaltar i sin bok, *Negotiation* (2000), vad en bra förhandling grundar sig i. Kennedy kompletterar min uppsats med en teoripolitisk uppfattning av en förhandling. Utifrån hans teoretiska gestaltning hoppas jag kunna föra en diskussion om de medborgerliga och politiska rättigheternas frånvaro i förhandlingarna mellan Kina och Afrika. Först delar Kennedy upp en förhandling i tre ordningar, där den första är, att det finns ett *ömsesidigt intresse*. Var part vill uppnå ett ömsesidigt intresse med förhandlingarna. Han anser att det inte går att nå till ett gemensamt beslut om det inte finns ett gemensamt intresse.³⁷

Steg två i förhandlingsprocessen är *Issues agenda*, hur man uppnår det satta målet. Ett exempel på tillvägagångssätt är under kalla kriget, då *issue agenda* innebar att motparterna riktade vapen mot varandra.³⁸

Sist i en förhandlingsprocess är *positionerna*, hur fördelningen av resurserna bör vara. Fördelningen sker inom en så kallad "fixed pie". Vilket i praktiken innebär att det bara finns en viss mängd makt inom en förhandling, får en sida vinning så innebär det att den andra sidan förlorar på det.³⁹

John Nash understryker detta argument i sina teorier. John Nashs teori för förhandlingsframgång innebär kortfattat att en förhandling måste maximera nyttan för A, och den måste maximera nyttan för B. Att ingå en förhandling innebär att du avstår från att förhandla med någon annan. Därför anser Nash att en förhandling grundar sig i att var part (A och B) utgår från att maximera

³⁷ Edinburgh Business School Heriot-Watt University. *Negotiation* A Distance learning Program, år 2002 kapitel 8/3.

³⁸ Edinburgh Business School Heriot-Watt University. *Negotiation* A Distance learning Program, år 2002 kapitel 8/3.

³⁹ Edinburgh Business School Heriot-Watt University. *Negotiation* A Distance learning Program, år 2002 kapitel 8/3

sin egen nytta i processen annars skulle parten avstå från att förhandla. I ett avtal så förhandlar du genom att byta med det du har minst värde i mot det som du har mest värde i. Förhandling går ut på att produkten når sin maximerade nytta. Nyttan är olika för de olika parterna. A kan ha från en 1-10 skala nytta 2, medans B har nytta 4 på samma ting. Detta innebär nödvändigtvis inte att B har dubbelt så mycket nytta av varan än vad A har. Då var sida av förhandlingen mäter sin nytta efter sin kontextuella förutsättning.⁴⁰

Begrepp som är genomsyrande i de EU – Afrikanska riktlinjerna är *mänskliga rättigheter, demokrati och utveckling*. Att påpeka att de mänskliga rättigheterna är universella och går att tillämpa hela tiden och överallt är utopin för rättigheternas mål och syfte, att de ska gälla för *var och en*. Dock fungerar det inte så i praktiken då alla stater inte har samma mål och uppfattning om rättigheternas betydelse. En afrikansk ledare sa: "Många regionala konflikter och mänskligt lidande i Afrika är resultat från natur och mänskligt framkallade katastrofer. Den huvudsakliga orsaken är ekonomiskt tillbakagångar som resulterar i fattigdom och svår hungersnöd. Därför är den ultimata lösningen för Afrikanska konflikter och kriser att accelerera den ekonomiska utvecklingen i de afrikanska staterna."⁴¹

Att inkludera mänskliga rättigheter i avtal blir enligt professor Kennedys teori en omöjlig utgång om inte det gemensamma intresset finns. Kina och EU har i sina handelsavtal ett gemensamt intresse mot Afrika att upprätthålla *fred och säkerhet*. Det är på stegordning två, *hur man uppnår* det gemensamma intresset som det blir en distinktion. Det är Kinas och Afrikas liknande rättighetssynsätt, det vill säga frånvaron av politiska rättigheter, som här blir en distinktion från EU:s krav på demokrati och mänskliga rättigheter.

Att det inte finns ett gemensamt intresse för rättigheterna i praktiken, gör att det därmed uppstår ett hinder för en framgångsrik förhandling. Om jag väljer att använda mig av Nashs teori som grund för en förhandling, skulle det innebära att när Kina väljer att inte ha krav på demokrati eller de mänskliga rättigheterna, samt har ett konsekvent beteende med principen om icke – inblandning, blir det i förhandlingarna mellan Kina och Afrika en mera rättvis maktfördelning som gynnar statssuveräniteten, och därmed maximera det nyttan för båda parterna.

William Wallis påpekar i artikeln *Drawing contours of a new world order* (Financial Times, 2008) att handeln mellan Kina och Afrika innebär att EU får mindre gehör gällande demokrati och skydd

⁴⁰ Nash John *The bargaining problem 1950*, sidan 155-162 (159-160)

⁴¹Washington Post' *Questions On the Relations of China-Africa* By Professor Liu Hongwu 2009/10/28, besökt 5/1 2010. <http://www.focac.org/eng/zxxx/t623018.htm>

av mänskliga rättigheter i Afrika. Anledningen till det säger han är att Kina erbjuder bidrag utan att ställa krav på upprättande av de mänskliga rättigheterna eller demokrati.⁴²

Tillämpar jag Nashs teori så syns en skillnad på det handelsavtal som har skrivits mellan Kina och Afrika och det mellan EU och Afrika där den gemensamma nyttan är mer komparativ i de sino-afrikanska avtalen och då enligt hans teori framgången till en bra förhandling. Samtidigt som det är naivt att tro att kineserna skulle bry sig mera om afrikanernas värde än de gamla kolonialherrarna, så har de fördelaktigt kunnat använda sig av begrepp som *win – win situation* och *equal treatment* i avtalen som styrker afrikanernas suveränitet som på det viset gynnar en gemensam nytta för båda parterna.

Ian Taylor bedömer att det är just på grund av det komparativa försprånget, när det kommer till uppfattning av rättigheter, som det västinspirerade rättighetstänkandet blir bortprioriterat.⁴³

4.2 Rättigheters gränsdragning och dess förmåga att fungera med varandra

Nancy Fraser ifrågasätter den westfaliska staten som gränsdragning för rättigheter i sin artikel *rethinking the public sphere* (1990).⁴⁴ Inramningsproblematiken beskriver de oklarheter som börjat råda över rättvisans territoriella gränser och därmed över hur man bestämmer vilkas intressen som bör räknas och vilka som måste utelämnas. Fraser diskuterar vidare problemet om inramningsproblematiken i artikeln *Rethinking Recognition* (2000). Där hon argumenterar för att under kalla kriget var det här "inramningsproblemet" inte relevant, då behövde man inte påpeka att den enhet inom vilken rättvisan var tillämpbar var den moderna territorialstaten. I dag däremot ifrågasätts den "westphaliska" inramningen genom att olika transnationella och globala rörelser uppmärksammar gränsöverskridande orättvisor och försöker rita om kartan över rättvisans gränser.⁴⁵

Inramningsproblematiken blir relevant till min frågeställning om västerländska rättigheter är på väg bort då Fraser inkluderar vilka rättigheter som bör räknas med och vilka som bör utelämnas. Den makten som diktatorerna i Afrika eller presidenten i Kina har att implementera politiska rättigheter, eller makten de har att ignorera dem, blir här ifrågasatt och inte rättigheten som

⁴² Wallis, William: *Drawing contours of a new world order*, Financial Times, 24 Jan 2008, besökt 3/1 2010

⁴³ Taylor, Ian *Explaining the rise of human rights in analyses of sino-african relations*, 2008 sidan 11.
http://wrap.warwick.ac.uk/283/1/WRAP_Breslin_roape-china-2.pdf

⁴⁴ Fraser, Nancy *Rethinking the public Sphere* 1990 sidan 62,
<http://www.jstor.org/ludwig.lub.lu.se/stable/pdfplus/466240.pdf>

⁴⁵ Fraser, Nancy *Rethinking the public Sphere* 1990 sidan 62.

sådan. Fraser ifrågasätter den gamla förställningen om den westfaliska staten istället för rättighetens existens inom ett visst territorium.⁴⁶

Michael Walzer problematiserar rättvisans avgränsningar i sin *Spheres of Justice* (1983) där han påpekar att rättvisa är ett mänskligt påfund och konstaterar att rättvisa bör ifrågasättas om det bara kan finnas i en form. Walzer hävdar "att rättvisans principer i sig är pluralistiska; att alla slags sociala nyttigheter bör fördelas av olika skäl, enligt olika principer och olika agenter; och att alla dessa skillnader härrör från olika uppfattningar om vad de sociala nyttigheterna innebär – den oundvikliga följderna av historisk och kulturell partikularism."⁴⁷ Han tänker sig att olika sociala nyttigheter bör fördelas utifrån olika principer och att orättvisa är när en nyttighet dominerar alla andra nyttigheter.⁴⁸

För Walzer är fördelningsfrågor inte en fråga om en stat kontra det globala, eller en fråga om territorialitet, utan en fråga om vilken typ av nyttighet det handlar om. Skillnader och likheter låter sig enbart sammanföras om hänsyn tas till de olika nyttigheterna som finns i samhället, till exempel rikedom, makt, arbete, och kärlek. Walzer tänker sig (vilket kanske Fraser också gör) att rättvisa är kontextuellt, i den meningen att vad som är en rättvis fördelning av en viss nyttighet är en fråga om socialt definierade meningar, som i princip kan se olika ut i olika samhällen eller i samma samhälle vid olika tidpunkter.⁴⁹

Walzers teori står här i intressant avvikelse till den uppfattningen att rättigheter är universella, utan ger anspråk på att rättigheter enbart kan appliceras i ett visst samhälle under en viss tid. Vilket följaktligen skulle kunna ses som en representativ bild av Kinas anspråk på att Afrika är i en utvecklingsfas där enbart vissa rättigheter är applicerbara.

Detta står i kontrast med den uppfattning av rättigheter som Ayn Rand definierar i *Mans Rätt* (1963). Rand påpekar där att: "En rättighet är en moralisk princip som definierar och erkänner individens handlingsfrihet i ett socialt sammanhang".⁵⁰ Utifrån den definitionen bör handlingsfrihet innebära att det gäller *allas* handlingsfrihet, och ett socialt sammanhang bör gälla *alla* sociala sammanhang. Följaktligen menas det att rättigheter måste gälla för alla vid alla tillfällen, det vill säga att de är universella.

⁴⁶Fraser, Nancy *Rethinking the public Sphere* 1990 sidan 62.

⁴⁷ Walzer Michael *Pluralism och jämlikhet En teori om rättvis fördelning*, 1993 sidan 22

⁴⁸ Walzer Michael, *Pluralism och jämlikhet En teori om rättvis fördelning*, 1993 sidan 23

⁴⁹ Walzer, Michael. *Idéer om rättvisa Volym 1 I tidernas idéserie., Rättvisa som rent spel. Rättvis fördelning. Marknadsmoralisk status Rättigheter och förmågor. Sammansatt jämlikhet. Trygghet och välfärd. Tyranni och rättvisa samhällen* Amarta Sen, Michael Walzer, John Rawl. Finland WSOY Borgå 1989:141.

⁵⁰ Rand Ayn *Mans Rätt*, 1963, sidan 1,

http://www.aynrand.org/site/PageServer?pagename=arc_ayn_rand_man_rights

Det finns dock undantag när det kommer till rättigheters förmåga att realiseras.

Tillexempel om två rättigheter inte *kan* förverkligas samtidigt därför att de är logiskt oförenliga. Om den ena rättigheten förverkligas så omöjliggörs därmed den andra rättigheten. Tillexempel när två absoluta rättigheter ställs emot varandra, att man hävdar en absolut rättighet för att slippa utsättas för våld, samtidigt som det finns en absolut rättighet som hävdar att jag har rätt till självförsvar mot våld. Här blir det ett rättighetsteoretiskt problem. Det går inte ställa en rättighet mot en annan, användandet av rätten att bruka våld blir uteslutande av rätten att aldrig bruka våld. Båda rättigheterna kan inte gälla absolut, då måste det formuleras en princip som kan hantera konflikten mellan rättigheterna.⁵¹

Annorlunda blir det om det saknas resurser eller vilja att realisera två rättigheter samtidigt. Om man antar att det finns en mänsklig rättighet till rätten till hälsa, men att samhället inte har råd att förverkliga rättigheten. Då betyder det inte att rättigheten förnekas, utan snarare att realiseringen av rättigheten har förskjutits. Här blir det en skillnad på vad ett samhälle borde göra och vad ett samhälle kan göra.⁵²

Att inte implementera en viss rättighet kan även handla om bristande vilja. Tillexempel de Sudanska myndigheterna kan besluta om yttrandefrihet för alla, men vill inte göra det. Det blir då snarare ett exempel på att rättigheten ignoreras, än att samhället skulle vara oförmöget att förverkliga dem. Rättigheterna kan här implementeras om man vill, men man vill inte.⁵³

Intressant i sammanhanget är Amartya Sens teori, som framförs i *Development as Freedom*, att sambandet mellan svält och demokrati inte innebär att svältande länder inte har råd att införa demokrati, utan att det i stället är bara icke-demokratier som lider av svält. Utbildning är tillexempel en billig rättighet att förverkliga i många tredjevärlden länder, helt enkelt därför att lärarlönerna är låga. Låt oss säga att många av de fattigaste länderna satsar mer resurser på vapen och militär än på utbildning och hälsovård. Det blir då inte en fråga om att man inte kan, i betydelsen att det skulle vara fysiskt eller ekonomiskt omöjligt, utan snarare att staten medvetet gör en annan prioritering. De statliga regimerna vill helt enkelt inte implementera rättigheten.

⁵¹ För övergripande resonemang kring dessa frågor, se Per Bauhn (2006), *Mänskliga rättigheter och filosofi*, Liber, särskilt kapitel 1.

⁵² För övergripande resonemang kring dessa frågor, se Per Bauhn (2006), *Mänskliga rättigheter och filosofi*, Liber, särskilt kapitel 1.

⁵³ För övergripande resonemang kring dessa frågor, se Per Bauhn (2006), *Mänskliga rättigheter och filosofi*, Liber, särskilt kapitel 1.

Här finns det en vanlig missuppfattning, enligt Sens, då hon anser att frihetsrättigheter fungerar som ett skydd för grundläggande välfärdstillgångar, snarare än som ett hinder för dem.⁵⁴

⁵⁴ Sen Amartya Kumar *Development as freedom* Oxford university Press 1999, sidan 187

5 Slutsatser

Alla Kinas principer sammanfogas med den om *icke-inblandning*, och det är den som skiljer sig mest från det västerländska sättet att se på handel.⁵⁵ Den pragmatiska principen om *icke-inblandning* ger Kina ett stort spelrum att samarbeta ekonomiskt och politiskt med alla 53 afrikanska stater, även om de är *odemokratiska* stater som brister i säkerhet.⁵⁶ Kina är här förmånligast för afrikanerna att samtala med, då de inte behöver förändra några av sina komplicerade inrikessituationer för att få bistånd eller ingå handelsavtal.

Det faktum att Kina gör affärer med vem som helst, oavsett hur deras protokoll för de mänskliga rättigheterna eller demokrati ser ut, påverkar givetvis Afrikas förutsättningar att utveckla de konstitutionella rättigheterna och underminerar försöken för EU att utveckla en ny norm. Att staters regeringar ser om sitt egenintresse före det moraliskt riktiga är inget kontroversiellt påstående. Det vore naivt att påstå annat.

Utan att underminera problematiken med Kinas mänskliga rättigheters frånvaro behöver kritiken från väst analyseras utifrån sin kontext. Även om jag anser att eftersträvan av demokrati bör vara ett mål för alla stater, krävs det här att se hela bilden. Väst och öst går om varandra då de inte utgår från samma referensramar när det kommer till uppfattningen om vad som är det väsentliga med rättigheter. Att kritisera Kina för att inte gynna demokrati eller de mänskliga rättigheterna, när det inte var det som var deras mål från början, gör att kritiken saknar substans och enbart blir retorisk. Dock implicerar det att de mänskliga rättigheterna är en stor del av handelssamarbeten och att det inte ostört går att utföra handelssamarbeten som inte omfattar krav om de mänskliga rättigheterna.

Ur ett rättighetsperspektiv kan det bli kontraproduktivt att lyfta fram det västerländska rättighetstänkandet som det primära. Om mänskliga rättigheter ses utifrån kinesiska värderingar, som är *de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna* samt en acceptans av *utveckling* som det centrala, har kineserna gjort en anmärkningsvärd framgång inte bara internt utan även i försöken

⁵⁵ Hellström Jerker, FOI Rapport om *Chinas Emergin Role in Africa* Maj år, 2009 sidan 16

⁵⁶ Hellström Jerker, FOI Rapport om *Chinas Emergin Role in Africa* Maj år, 2009 sidan 4

att ge samma utveckling till afrikanerna.⁵⁷ Bortsett från de medborgliga och politiska rättigheterna som kineserna anser vara underlägsna de ekonomiska, sociala och kulturella, så är Kina en ledande stat i att förse sin och Afrikas befolkning med rättigheter.

Om utveckling ses som det mest centrala, kan det vara efter den förutsättning som västinspirerade mänskliga rättigheter hotar den välönskade stabilitet och säkerhet som krävs för ett fortsatt handelssamarbete mellan kineserna och afrikanerna. Tillämpar jag här Sens teori, att sambandet mellan svält och demokrati inte innebär att svältande länder inte har råd att införa demokrati utan att det i stället är bara icke-demokratier som lider av svält, tillbakavisas Kinesernas förnekelse av politiska rättigheter.

Walzers teori om kontextuella nyttigheter efter sociala konstruktioner skulle innebära att det västerländska rättighetstänkandet inte är på väg att försvinna utan att rättigheter inte har en förmåga att fungera utanför sin rätta tid i en stats utvecklingsfas. Samarbetet mellan Afrika och Kina indikerar då inte på att de medborgerliga och politiska rättigheterna är på väg bort, snarare en antydning på att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är de rättigheter som är mest applicerbara just nu.

Att avfärda det västerländska rättighetstänkandet genom att vissa rättigheter enbart fungerar inom en viss kontext och tidsrum är inte bara missledande, utan är även en felaktig blandning av den normativa företeelsen av rättigheter och det praktiska politiska användandet av dem.

Det gäller att urskilja på giltigheten av en teori och användandet av en teori. Så frågan vi måste ställa oss är om mänskliga rättigheter har giltighet nog, det vill säga, har vi tillräckligt goda skäl att tro på dem. Då spelar det ingen roll om det är en minoritet eller majoritet, eller vart i världen som människor tror på den, giltigheten i sig erkänner rättigheternas existens.

Det är även viktigt att skilja på rättighetens ursprung och rättighetens trovärdighet. Att avfärda rättigheter enbart för att dess ursprung är från väst är inte heller samma sak som att avfärda existensen av rättigheten.⁵⁸

Förutsatt att rättigheten inte kan förlora sin existens beroende på rättighetens ursprung eller utav antal individer som innehar rättigheten, bör det rätas ut vad en rättighets existens innebär.

⁵⁷Chinese government's Basic Stand on Social Development, 2003, besökt 6/1 2010 <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/socialhr/shfz/t29343.htm>

⁵⁸ Alasdair MacIntyre *After Virtue a study in moral theory*, 2007.

De traditionella medborgerliga fri- och rättigheterna som yttrandefrihet, föreningsfrihet, åsiktsfrihet och tryckfrihet är grunden för politisk demokrati och kan inte därför betraktas som ett resultat av demokrati.⁵⁹ Här kan det vara värt att notera Alan Gewirths teori (framförd bland annat i *The Community of rights*) att dessa rättigheter är förklarade från rätten till frihet, men rätten till frihet är i sig inte grundat på något majoritetsbeslut utan på den moraliska mera fundamentala egenskapen av att utgöra ett nödvändigt värde för alla agenter.⁶⁰

Detta svarar även på att de fri- och rättigheterna inte är jämförbara, och är de inte jämförbara kan de inte uteslutas av den anledningen. Frihetsrättigheterna är billiga rättigheter som grundar sig på individens naturliga rätt till frihet och kan därmed inte avfärdas med att ett samhälle inte *kan* tillämpa rättigheten av ekonomiska orsaker.⁶¹

Om jag antar att alla människor gör anspråk på frihet, så borde bevisbördan hamna på den som vill neka människor frihet, inte på den som vill försvara rätten till frihet. Det är regimerna som torterar, mördar och frihetsberövar som ska svara på frågan om på vilket sätt frihet skulle vara det värsta som kunde hända sina medborgare, inte vi som ska ifrågasätta existensen av rätten till frihet och dess inkludering av fri- och rättigheter.

Nancy Fraser ifrågasätter den westphaliska staten, om det verkligen är den givna ramen för rättigheter. Hela det folkrättsliga systemet är uppbyggt kring den suveräna staten, och den har ansvaret att ratificera och implementera konventionerna om de mänskliga rättigheterna. Det Fraser säger är egentligen att statsuveräniteten bör vara skyddad så länge som den aktivt arbetar för mänskliga rättigheter, men att det är rätt att inkräkta på statsuveräniteten om en stat inte lever upp till kriterierna.

Frasers teori är applicerbar när det kommer till att krossa diktaturers kontroll och de mänskliga rättigheter brott som de begår mot sin befolkning. Jag anser dock att den blir problematisk när det kommer till vem som är ansvarig för att rättigheterna följs, och vem som ska bestämma vems regler vi bör följa.

Att kineserna inte använder sig av mänskliga rättigheter i sina avtal blir som jag visar i kapitel 4.1 mer en politisk taktik, snarare än en normativ rättighetsteoretisk fråga. Det faktum att kineserna avvisar tal om rättigheter som västerländsk ideologiproduktion behöver inte innebära, inte ens om det skulle vara sant, att den västinspirerade föreställningen om mänskliga rättigheter i sig

⁵⁹ Gewirth, Alan *The Community of Rights*, The Univeristy of Chicago Press 1996, sidan 324

⁶⁰ Gewirth, Alan *The Community of Rights*, The Univeristy of Chicago Press 1996, sidan 325

⁶¹ Gewirth, Alan *The Community of Rights*, The Univeristy of Chicago Press 1996, sidan 325

skulle vara falsk eller på väg bort. Det blir här återigen viktigt att skilja mellan påståenden om hur rättighetsbegreppet uppkommit eller hur det används, och påståenden om rättigheters giltighet. Att rättighetsbegreppet missbrukas eller tillbakavisa, är alltså inte i sig ett underlag för att avfärda begreppet eller rättigheternas existens.

5.1 Slutsatsavsnitt

Vad denna studie vill visa är att det inte går att enbart se på det politiska användandet för ett erkännande av en rättighet. Det är inte samma sak, att en rättighet används, och att dess existens är erkänd. Detta är ett komplext teorifilosofiskt problem. Kinas frånvaro av mänskliga rättigheter är ett problem som inte bör försvagas, eller duperas av politiska eller filosofiska uppfattningar.

5.2 Reflektion av metodanvändandet

Den komparativa studien av riktlinjerna har fungerat som en givande metod för att komma under ytan med den retorik som används i avtalen. Jag medger att en risk med metoden är att Kina och EU och Afrika befinner sig i olika utvecklingsfaser, vilket problematiserar användandet av en jämförande metod. EU, Kina och Afrika är även stora kontinenter, där Afrika inte bör nämnas som en världsdel representativ för alla stater i kontinenten. Med hänvisning till min frågeställning och min teoretiska utgångspunkt i uppsatsen, som är mer normative än juridisk, tog jag beslutet att en mer objektiv bild av regionerna var lämplig.

Referenser

Chinese Daily artikel *Human rights can be manifested differently*, 12 December år 2005.

http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-12/12/content_502488.htm

Fraser, Nancy *Rethinking the Public Sphere: A contribution to the critique of Actually Existing Democracy*

1990 <http://www.jstor.org.ludwig.lub.lu.se/stable/pdfplus/466240.pdf>

Source: Social Text, No. 25/26 (1990), pp. 56-80 Published by: Duke University Press

Kinas relation med Afrika ur ett handelsperspektiv, Kommerskollegium, National Board of Trade. April år 2009

<http://www.kommers.se/upload/Analysarkiv/Arbetsomr%C3%A5den/Handel%20och%20h%C3%A5llbar%20utveckling/Rapport%20Kinas%20relationer%20med%20Afrika%20ur%20ett%20handelsperspektiv.pdf>

MacIntyre, Alasdair C. *After virtue : a study in moral theory* Notre Dame, University of Notre Dame Press, 2007

Nash John, *The Bargaining Problem*, Jr. Källa: *Econometrica*, Vol. 18, No. 2 (Apr., 1950), pp. 155-162 Published by: The Econometric Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1907266>
Accessed: 07/01/2010 11:57

Taylor, Ian *Explaining the rise of human rights in analyses of sino-african relations*

http://wrap.warwick.ac.uk/283/1/WRAP_Breslin_roape-china-2.pdf

Taylor, Ian. *Sino – African relations and the problem of Human rights*

African Affairs, 107/426, 63–87 doi: 10.1093/afraf/adm056

C_ The Author [2008]. Published by Oxford University Press on behalf of Royal African Society.

All rights reserved. Advanced Access Publication 4 October 2007

<http://afraf.oxfordjournals.org.ludwig.lub.lu.se/cgi/reprint/107/426/63.pdf>

Rand, Ayn *Mans Right* (April 1963)

http://www.aynrand.org/site/PageServer?pagename=arc_ayn_rand_man_rights

Wallis, William: *Drawing contours of a new world order*, Financial Times, 24 Jan 2008

<http://media.ft.com/cms/e13530f4-c9df-11dc-b5dc-000077b07658.pdf>

Litteratur

Baun, Per *Mänskliga Rättigheter och Filosofi* Liber 2006

Gewirth, Alan *The Community of Rights*, The University of Chicago Press 1996

Nagel Thomas, "The Problem of Global Justice", *Philosophy and Public Affairs*, vol. 33:2 (2005).

[http://www3.interscience.wiley.com/ludwig.lub.lu.se/cgi-](http://www3.interscience.wiley.com/ludwig.lub.lu.se/cgi-bin/fulltext/118691039/PDFSTART?CRETRY=1&SRETRY=0)

[bin/fulltext/118691039/PDFSTART?CRETRY=1&SRETRY=0](http://www3.interscience.wiley.com/ludwig.lub.lu.se/cgi-bin/fulltext/118691039/PDFSTART?CRETRY=1&SRETRY=0)

Sen Amartya Kumar *Development as freedom* Oxford university Press 1999,

Walzer, Michael *Pluralism och jämlikhet En Teori om rättvis fördelning* (1993) översättning Gunnar Sandin och Lars G. Larsson, *original titel Spheres of Justice. A defence of Pluralism and equality* (1983). Media Print AB Udevalla 1993.

Walzer, Michael. *Idéer om rättvisa* Volym 1 I tidernas idéserie., *Rättvisa som rent spel. Rättvis fördelning. Marknadsmoralisk status Rättigheter och förmågor. Sammansatt jämlikhet. Trygghet och välfärd. Tyranni och rättvisa samhällen* Amarta Sen, Michael Walzer, John Rawls Finland WSOY Borgå 1989.

Andra referenser

Commission Decision on the European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR)

Strategy Paper 2007-2010 (C 2007/3765);

http://ec.europa.eu/external_relations/human_rights/doc/2007_eidhr_en.pdf

Concord

http://www.concord.se/upload//CONCORD_EUs%20Loften%20om%20bistand%282%29.pdf

Europa Unionens hemsida för externa bistånd och mänskliga rättigheter
http://ec.europa.eu/europeaid/index_en.htm

European Commission, external relations

http://ec.europa.eu/external_relations/human_rights/index_en.htm

European external cooperation programs http://ec.europa.eu/europeaid/index_en.htm

Hellström, Jerker FOI (Totalförsvarets Forsknings Institution) rapport *Chinas Emergin Role in Africa* Maj år 2009.

<http://www.foi.se/upload/Kinaiafrika.pdf>

HRW rapport China – Africa summit: Focus on Human Rights, Not just trade. 2/1 2010

<http://www.hrw.org/en/news/2006/11/01/china-africa-summit-focus-human-rights-not-just-trade>

UDHR Universal Documents on Human Rights

<http://www.un.org/en/documents/udhr/>